№ 21. Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на 1/2 году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь

выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакцыі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі— па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 21 (113). Год II. Вільня, 13 марца 1917 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

ПАРЫЖ (Гавас). Заходны фронт здаецца выйдзе са сваей нерухавасьці. Азнакі дзеяцельнасьці учашчаюцца і прадвешчаюць здарэньня.

12 марца.

Заходні тэатр:

Вельмі ясная пагода у шмат якіх мейсцох выклікала павялічэную дзеяцельнасць гармат і лётчыкоў.

Асабліва сільны быў агонь у аколіцах Анкр, між Букуа і Транслюа; у некаторых мейсцох у ніз па Энь і ў Шампаніі агонь ажыўлёны. На палудзень ад Рэпон французы сягоньня раніцай аттакавалі часьці нашых пазыцій — яны былі адбіты.

У бітвах на паветры нашы ворагі страцілі 16 самалётоў і 2 балёны, ад абароннаго агня 1 самалёт.

Усходні тэатр:

Ажыўлёная артылерная і патрульная дзеяцельносць. Вялікшых бітвоў ешчэ не было.

Македонскі фронт: Паміж Архідай і Прэспай развіліся перад нашымі лініямі дробные сутычкі.

Аустрыяцкае апавешчэньне

ВЕНА. 12. III. **Усходні тэатр:** Без асаблівых здарэньнёў.

Італьянскі тэатр: Супроць плоскагорья Карст італьянцы утрымлівалі мацнейшы гарматны і мінны агонь. Воражая аттака на Костан'евіцу адбіта.

Швэдзкі крызыс

ШТОКГОЛЬМ. Прыняты прыяйные меры да закончэньня крызыса, чакаюць нарады ураду з верхаводамі партій. Гэтая вестка паказвае, што у міністэрстве наступіла згода па поваду англо-швэдзкіх перэгавороў.

БАЗЭЛЬ. У Італіі вялікая перамена генералоў лічыцца азнакай надхадзячаго вялікаго наступленьня.

ВАШЫНГТОН. Вільсон падпісаў дэкрэт аб скліканьні конгрэса на надзвычайнае заседаньне 18 марца. Апрача таго ён прэдпісаў марскому міністэрству уаружыць торговые караблі. У гэтым пытаньні усё міністэрство падтрымало Вільсона.

БЭРН. З Нью-Іорку паведамляюць, што ешчэ тры амэрыканскіе караблі атпраўлены у пояс блокады. З іх два у Лондон, трэйці у Гавр. Час атпраўкі невядомы.

ЖЭНЭВА. З Мэксыку паведамляюць: тайные сабраньня у каторых участвуюць, чысьленые жывучые у Мэксыку і прыбыўшые са Злучэных Штатоў немцы, адбываюцца штодзенна у Веракруце і Монтэрэй. Паводле чутак у Мэксыканскім заліве знаходзяцца абшырные провіянтные станціі для нямецкіх падводныхлодак.

Сягодня павінны адбыцца выборы прэзыдэнта Мэксыкі. Выбраны будзе напэўна ізноў Карранца. Ядыны контр-кандыдат Обрэгон такжэ староннік немцоў. Ўплыў немцоў у Мэксыку вялікі. Нямецкіе агенты знаходзяцца ва ўсей старане, а такжэ і ў Пэру, дзе такжэ выяўляецца нямецкі ўплыў супроць Злучэных Штатоў.

ПЕЦЯРБУРГ. Камандант чорнаморскаго флоту паведамляе, што на прошлым тыдні затоплены мінамі, або торпэдамі 4 ваенные транспорты па дарозі с Севастопаля у Армэнію.

ЛОНДОН. Здароўе, захварэўшаго на ныркі Грэя абеснакоіваючае.

ПЭКІН. Кітайскі прэзыдэнт усё ешчэ адмаўляецца споўніць вымогі кабінэту аб разрыве з Нямеччынай. Прэзыдэнт упіраецца на сваім паглядзе, што ён адзін мае права апавесьціць вайну.

ЛОДЗЬ. Нямецкая большасць у Лодзкай местовай управе пастанавіла завясьці нямецкую мову у ўнутрэнняй службе места.

Абычаёвае права беларускаго селянства.

У сямейных стасунках беларускі селянін кіруецца, векамі злажыўшымся, абычаёвым правам. Право гэтае мае вялікую моральную сілу за сабой і немало даўнаго, архаічнаго.

Дагэтуль у нас сем'я мае дзьве формы: вялікая сем'я і малая семья.

У склад *вялікай сямы* уходзяць перш за ўсё родзічы-сваякі, напрыклад: нераздзеленые браты, дзядзькі і пляменікі, пасьля асобы прыйшоўшые у сям'ю па жанідзьбе, нявесткі і зяці (*прымакі*), прынятые у дом цесця, далейшые родные, або і саўсім ня родные прынятые у дом на варунках *здольніцтва*, у канцы прыёмышы і чэляднікі. Гэткім парадкам у склад вялікай сямы уходзяць як сваякі, так і не сваякі. Звязь, каторая злучае ўсіх у адно — гэто агульная праца на агульным кавалку зямлі, або агульны рыштунак працы. Пры гэтым маетнасць так сама лічыцца агульнай, бяз розніцы ці гэнай маетнасьцю кіруе старшы летамі ў сямьі, ці агульна прызнаны кіраўнік. Палажэньне сваякоў у сямьі само сабой зразумело, але палажэньне чужых вымагае паясьненьня.

Найперш а «прымаках». *Прымакамі* называюцца зяці, якіе пакінуўшы сваю сямью перайшлі у самью цесьця. Паводле абычаёваго права прымак, прынятый у сямью карыстае с правоў роднаго сына. Паводле гэтаго-ж права дачка, калі ёсць сыны, не мае права на зямлю, а толькі на рухомую маетнасць, прыгатаваную ей самой для сябе, або маетнасць прызнаную ей сямьёй. Гэткая асабістая ўласнасць у сямьі называецца «бондай». На бонду дачкі у сямьі зазвычай складаецца зробленае яе ўласнымі рукамі і способамі, або перэказанае ей—палатно, пасьцель, бялізна і адзежа.

У прымакі да сільных сямей ахвотна ідуць бяднейшые, кіруючыся чыста матэр'яльнымі камбінацыямі: атрымаць часць цесцевай маетнасьці.

„*Здольнікі*“ бяруцца у сямью калі недастае патрэбнаго чысла рабочых рук і пры дастатку зямлі. Здольнікоў найчасьцей прыймаюць удовы астаўшыеся з малымі дзяцьмі, а такжэ занепаўшые гаспадары падшуківаюць сабе здольнікоў са здаровымі рабочымі рукамі, грашамі, або інвэнтаром. Здольнік і яго семья карыстаецца правам членоў сямьі нараўне з усімі. Калі гаспадаркай і сямьёй кіруе сам гаспадар, ці гаспадыня, здольнік у стасунку да яго займае пазыцію брата, або сына, а калі гаспадара німа то здольнік бярэ на сябе яго функціі. Прыносячы у сямью сваю маетнасць, а глаўнае —працу, здольнік і яго сямья атрымліваюць права на рухомую і нерухомую маетнасць, з выключэньнем бонды. Гэткім чынам беззямельнік атрымлівае зямлю.

Народнае право не знае усыноўленьня, але з другой стараны яно разрожнівае двоякае палажэньне усыноўленых: прынятых на усынаўленьне і на выхованьне. Усыноўлены карыстае з усіх правоў сына ці дачкі, узяты на выхованьне толькі карыстае ад 18 гадоў с права найміта. За усыноўленых прызнаюцца тые толькі, аб каторых гаспадар пісьменна, перад сходам, або слоўна пры сьведках, сказаў што прыймае „замест сына“, або „замест дачкі“.

Чэлядзь, гэто наёмные, за умоўленую у год цану, найміты. Калі найміт выбірае што год сваю пэнсію, ён не мае ніякаго права у сямьі, але найміты якіе праслужылі ня меней 10 гадоў не выбіраючы сваей платы становяцца семьянінамі і карыстаюць з роўных правоў нараўне з усімі членамі сямьі.

Кіраўнік сямьі называецца пастароннымі „гаспадар“, сямей— „бацька“. Ен кіруе усімі мужчынскімі работамі, ведае грашмі, выступае перад урадам як прэдстаўнік сямьі. Аднакжэ ён павінен у важнейшых справах радзіцца з усей сямьёй. Час сямейных нарад народны абычай назначае па час вячэры.

Пераховываньне грошы самім гаспадаром у сябе, народнае право не пахваляе: грошы павінны хавацца у гаспадыні. Затое на гаспадару ляжыць абавязак моральнаго кіраваньня моладзьдзю, караньня і пахвалы; атпусканьня на работы на старану для заработкоў для сямьі і на бонду. Гаспадар акружэн знакамі павагі і пашаны: ён садзіцца за сталом на першым мейсцы «на куце», яму належыцца першае слово у радзе і пабожных адправах (напрыклад пры закліканьні «дзядоў» у задушную вячэру). Гаспадар ня толькі павінен кіраваць работамі, але і сваім асабістым прыкладам паказываць, як трэба працаваць. Дэспотычная ўласць гаспадара зазвычай вядзе да распаду сямьі, дзеля гэтаго гаспадар усё робіць са згоды і з рады сямьі.

Гэтак сама як гаспадар у мужчынскім аддзелі, так гаспадыня яўляецца кіраўніцай у аддзелі жаночай гаспадаркі. Найчасцей „гаспадыняй“ бывае жонка гаспадара, але здараецца што гаспадыняй бывае і іншая, старэйшая прэдстаўніца сямьі; усё тут залежыць ад асабістых здольнасцей і павагі. *В. Л.*

(далей будзе).

У Вільні і ваколіцах.

—

× **Цэнтралізація урадоў.** Для упрошчэньня этапнай службы арміі на ўсходзе, Глаўнакамандуючый на ўсходзе загадаў 15 марца 1917 году злучыць абодвы упраўленьня Літвы і Вільня-Сувалкі у адно упраўленьне з местам бытаваньня у Вільні. Начальнікам гэтаго упраўленьня назначаецца старшы па рангу, с паміж двох начальнікоў гэтых упраўленьнёў, Oberstleutnant a la Suite der Armee князь von Isenburg—Birstein. Бывшый дагэтуль начальнікам упраўленьня Вільня-Сувалкі, маёр граф Іорк фон Вартэнбург, на сваё ўласнае жаданьне, выходзіць са службы.

× **Вэксэльные срокі.** Загадам Глаўнакамандуючаго на ўсходзе, прадаўжаюцца ад 1.—III—1917 да 30 чэрвеня гэтаго году.

× **«Расейскіе рублі».** Па загаду Глаўнакамандуючаго на ўсходзе, могуць давацца і прыймацца толькі па ўзаемнай згодзе.

× **Танная страўня крамніцкіх служачых.** Страўня крамніцкіх служачых аткрыта у мінуўшую нядзелю, Юр'еўскі праспект 56.

× **Скорая помач.** За апошні тыдзень дадзена скорая помач у 86 прыпадках, прычым у 56 прыпадках трэба было карыстацца каротка скорай помачы.

× **Апавешчэньне.** Пан Глаўнакамандуючый арміей у мінуўшым месяцы налажыў на ніжэйпісаные грамады, ў этапнай тэрыторыі, гэткіе контрыбуціі:

1) На грамаду **Перавозьнікі**, Владыславоўскаго павету, затое, што ў Перавозьніках у начы, з 29 на 30-е 1.—17, згарэў жылы дом, прычым згарэлі такжэ ураджайные запасы і агонь выбух ад неасцярожнасьці жыхароў дому —
кары **300 марак**.

2) на грамаду **Ядвігаво**, чырвінскаго павету, затое, што 28—I—17 згарэло гумно з ураджайнымі запасамі і пажар тлумачыцца неасцярожнасьцю аднаго жыхара,
кары 100 **марак**;

3) на грамаду **Мурыны**, Владыслаўскаго павету, затое, што 6—II—17 у Мурынах згарэлі сьвінарнік і склад для бульбы з ураджайнымі прыпасамі і пажар тлумачыцца неасцярожнасьцю аднаго жыхара,
кары 250 **марак**.

Е. Н. О. 1 марца 1917 году.
Der Etappen-Inspekteur
падп. v. **Trotta**,
Гэнэраллеўтэнант.

× **Курс рубля:** афіцыальны — 2 м. 00 фэн. за рубель; у банках пры прадажы — 2 м. 28 ф., пры куплі—2 м. 32 ф.

Пазычковая каса бярэ 6%.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш	найніж.
за дзень з 7 на 8	— 4,5°	—13°
„ з 8 на 9	— 6°	— 8,5°
„ з 9 на 10	— 6,5°	— 9,5°
„ з 10 на 11	— 5°	—13°

З усяго Краю.

Воўкавыск і яго аколіцы.

ВОУКАВЫСК. У даліне, пры руччу Воўкавы, ляжыць паветовае место Воўкавыск, які перад вайной меў 16 тысяч, а цяпер каля 7 тысяч жыхароў. Гэто тыповае беларускае паветовае место, са сваімі нізенькімі дрэўлянымі домікамі і дробнымі крамкамі на рынку. Затое пекна выглядае место, калі глядзець на яго з узгоркоў лежачых на лево ад яго. Место здаецца тады аблямаваным анталяжай лясоў, паміж якімі самы выдатны лес, гэто—дзержаўнае лясьніцтво «Замковы лес».

Можэ стацца, што у будучыне гэтае беларускае мястэчко будзе служыць палецішчам для слабагрудых.

Але і з гістарычнаго боку Воўкавыск цікавы. У аколіцах места лежаць, так званые «швэдзкіе шанцы», — рэшткі земляных работ с часоў паўночнай вайны. Пры дарозі у Ізабэлін, высока на гарэ у лесі, знаходзіцца расейская ваенная магіла са сваімі высокімі крыжамі; далей у лесі параскіданы, то сям — то там паадзінокіе магілы паўшых у бітвах расейскіх і нямецкіх салдатоў, у часе бітвы у верэсьні 1915 году. У нізе пад гарой відаць курган насыпаны пад палёгшымі тут салдатамі напольёноўскай арміі, у 1812 гаду. Пры самым месце, каля дарогі у Ізабэлін, стаіць помнік, пастаўленый 5 гадоў таму, у памяць таго што, у сьнежні 1812 году, Кутузоў тут амаль што не злавіў Напольёна. Помнік, праўда, дрэўляны часова пастаўленый, пакуль будзе адліт праўдзівы. Пры самым помніку, на Кутузоўскай вуліцы знаходзіцца запушчэны пляц, дзе калісь стаяў маленкі домік служыўшый, пры адступленьні напольёноўскай арміі, адпачынкам для Напольёна.

Рыхтунак да веснавых работ.

БЕЛАСТОК. У Беластоку і аколіцах ужо рыхтуюцца, у садах і гародах, да веснавых работ.

Народная страўня.

СУВАЛКІ. У тутэйшай народнай жыдоўскай страўні выдаецца штодзень 1.200 порцій. Штомесячные расходы страўні 4.000 марак.

Кара сьмерцьцю.

ВАРТЫ, кальварыйскаго павету. 20 лютаго лясьнік, Адам Малжынскі, за ваенную здраду засуджэн на сьмерць. Засуд выпоўнен расстрэлам.

Крадзежы коней.

ТАТАРЫШКІ, вілкомірскаго павету. У ночы, з 28. II. на 1. III, украдзена пяцігадовая кабыла.

ПІВОНІЯ, пад Вілкомірам. У ночы, з 28. II. на 1. III, украдзена аднавокая кабыла.

Становішчэ латышоў.

Латышскіе соцыал-дэмократы апавешчаюць у швайцарскай соцыал-дэмократычнай газэці «Tagwacht», што яны адмаўляюцца пасланць дэлегатоў на соцыал-дэмократычны з'езд, с саюзніцкіх дзержаў.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

—

У Думе.

КОПЭНГАГА. Дэпутат Коновалоў у расейскай дзержаўнай Думе востра выступіў у абарону арэштаваных члэноў-соцыалістоў камітэту ваеннаго промыслу. Довады ураду, што арэштаваные працавалі на карысць заведзеньня рэспублікі, ён аб'яўляе няпраўдай. Арэштаваные споўнілі сваю грамадзянскую павіннасць. Яны, праўда, займаліся палітыкай, але гэто-ж не забаронено і расейскі грамадзянін не нявольнік. Расейскі урад борэцца з грамадзянствам.

Керэнскі, верхавод трудавікоў, сказаў: справа ідзе не аб арэштаваных работніках, а аб тым, што кожны расейскі падданы павінен мець право высказываць свае палітычные думкі і дзеля гэтаго павінен карыстацца са свабоды сабраньнёў.

Расшчэп у Дзержаўнай Радзе.

ШТОКГОЛЬМ. Правая группа расейскай Дзержаўнай Рады расшчапілася: адна часць выбрала сабе на павадыра Маклакова, другая—Трэпова.

Заседаньне Думы.

КОПЭНГАГА. На першым заседаньні дзержаўнай Думы, ўсе прамоўцы гарача гаварылі аб сумным палажэньні узапашэньня прадуктамі дзержавы, аднак прамоўцы стрымліваліся ад асаблівых нападак на урад, бо як кажэ газэта «Колакол» не хацелі рызыкаваць, роспускам Думы.

Міністар ратайства Рыттіх сказаў, што закупка збожжа для арміі робіцца усё труднейшай і труднейшай, бо сельскае насяленьне неспаўняе сваей патрыотычнай павіннасьці і хавае запасы.

Акцябрыст Шыдлоўскі, прачытаў заяву прогрэсыўнаго блёку, які выражае няверу ураду.

Соцыяліст Чхэідзэ нападаў на прогрэсыўны блок, які адмовіўся сур'ёзна разгледзіць згодліву прапазыцію Нямеччыны. Змяніць урадовую сыстэму можэ толькі сам народ. Цяперашні урад кіруецца у пропасць і ўцягне і нас с сабой.

Пурышкевіч сказаў: староннікі немцоў робяцца у нас усё сільнейшымі і сільнейшымі. Правіцельство дэморалізавано і пхае Расею у пропасць.

Прогрэсыст Ефрэмоў называе арэшт работніцкіх дэрутатоў, пашчочынай усяму расейскаму народу. Дзержава знаходзіцца перад катастрофай. Паміж насяленьня ўсё болей расьце роспач. Лік людзей, якіе ня верадь у Думу, расьце штодзень.

Аб роспуску Думы.

КОПЭНГАГА. «Утро Россіі» паведамляе, што расейскі урад хочэ распусціць Думу. Выбары будуць назначэны, паводле слоў газэты, у восень 1918 году.

Урад думае, што ён мае право на гэто, бо аснаўные законы вымагаюць толькі сазыву Думы у кожным гаду, а ў гэтым гаду Дума ужо заседала.

Працэс Манасэвіча-Мануілова.

ШТОКГОЛЬМ. Пецярбурскі акружны суд у канцы скончыў працэс, супроць палітычнаго агента Манасэвіча-Мануілова. Мануілов засуджэн на паўтара году турмы. Працэс гэты нераз перэрываўся с прычыны компромітуючых расейскае правіцельство раскрыцьцёў.

Тры жаданьня.

(КАЗКА).

Было гэто даўно, калі ешчэ людзі ня ўмелі ні сеяць збожжа, ні жаць, ні будаваць сабе цёплых хат, пакуль не навучыў іх усяго гэтаго адзін мудры старэц Грымон. Калі Грымон навучыў усяго добраго людзей, ён пайшоў ад людзей, пакінуўшы іх самім сабе. Але адходзячы ён сказаў, што кожны можэ прыйсці да яго у госьці і высказаць якое небудзь жаданьне—толькі адно ня болей — і тады ён споўніць яго і дасць усякаму тое, чаго яму найболей хочэцца.

Але дайсьці да яго было цяжка: жыў ён далёка, далёка, сярод мора на востраві, за сотні міль адгэтуль. Вельмі многа людзей выбіралося ісьці да яго, але мала хто даходзіў.

Жылі-былі на сьвеці тры браты, якіе раз выбраліся у госьці да мудраго Грымона. Сем гадоў яны ішлі, узлезалі на горы паднябесные, праходзілі даліны абшырные, лясы цёмные і балоты непраходные аж у канцы сёмаго году пачулі сабачы брэх. Ішлі яны ешчэ тры месяцы і брэх с кожным днём рабіўся чутнейшы, у канцы яны прыйшлі да берагу мора. Тут іх убачыў мудры старэц, пераплыў морэ у вялікім каменным чоўне і ўзяў іх с сабой на востраў.

Вы і ў сьне ніколі не бачылі гэткаго харошаго вострава, гэтак на ім было зялёна, цёпла і вясёла. Старэц тры ночы і тры дні частаваў іх гэткімі мясамі, мёдамі і гарэлкамі, якіх яны ніколі раней не бачылі і ня думалі каб былі на сьвеці. Пасьля сказаў:

— Скажыце мне, чаго вы хочэце, і дзеля чаго вы перэбылі гэткую трудную дарогу, каб мяне убачыць!

Малодшы брат сказаў:

Я хачу быць гэткім забаўным, каб ніхто ня мог мяне слухаць бяз сьмеху.

Тады вялікі мудрэц пакапаўся рукой у зямлі, вырваў карэнь сьмехабуднаго зельля і сказаў: Як ты з'ясі гэто, ты будзеш самым сьмешным чэлавекам на сьвеці, і людзі будуць сьмеяцца як ты толькі адчыніш губу. Глядзі толькі ня еж карэньня перш чым дамоў вернешся

Малодшы брат падзякаваў і пасьпяшыў дамоў. Назад лёгка было ісці, так што замест сямі гадоў, ён прайшоў усю адлегласць у сем дзён. Але дзяцюк быў нецярплівы і ня мог стрымацца, каб не паглядзець ці споўніцца яго жаданьне і на шостую раніцу ён з'еў зельле.

Раптам ён пачуў, што на яго нешта найшло: ён стаў скакаць і крычаць з радасьці: курапаткі, што хацеў ён застрэліць сабе на сьнеданьне, расхахаталіся і паляцелі ў чарот; сарны такжэ са сьмехам уцяклі у лес і яму цэлы дзень нечэга было есьці. На другі дзень ён прыйшоў у сваю вёску. Ён хацеў сказаць сваім родным, як ён галодзен, але ня здужаў вымовіць і першаго слова, як усе хапіліся за жываты са сьмеху, а калі ён далей гаварыў, усе акружаючые сьмеяліся усё крапчэй і крапчэй—ім гэтак было сьмешна, што яны нічога не маглі разабраць, што ён казаў, гэтак голасна яны самі сьмеяліся. Пасьля яны дасьмеяліся да таго, што сталі качацца па зямлі трымаючыся за жывот, у канцы яны паўцекалі, пазапіраўшы хаты, бо ім прышлося-б памерці са сьмеху. Ён пачаў іх клікаць і прасіць, каб далі чаго з'есьці, але як толькі пачулі яго голас, то ізноў засьмеяліся, ў канцы канцоў крыкнулі, што яны заб'юць яго, калі ён ня пойдзе ад іх. Гэтак ён і пайшоў у лес і стаў там жыць адзін.

(Канец будзе).

У Думе пануе жывы непакой, дзеля таго, што прамовы опозыцыйных дэпутатоў цэнзурай каверкаюцца і перэтвараюцца у саўсім незразумелые.

Керэнскій звярнуўся да Думы заклікаючы цьвёрда протэставаць, супроць гэткаго ашуканства народу аб настраеньні Думы.

Расея на перадодні важных выпадкоў.

ВЕНА. Англіцкіе, Французскіе і італьянскіе газэты падаюць, што агульная трывога у апошніе дні у Расеі вельмі ўзмаглася. Дума аткідае усе праекты законоў ураду. Расея знаходзіцца на перадодні вельмі важных выпадкоў і можэ быць дзержаўнаго перэвароту. «Колокол» прадсказвае роспуск Думы. „Time«» падае, што у апошніе дні у Пецярбурзі былі работніцкіе розрухі с прычыны галадоўлі.

Дзеля прыскорэньня згоды.

ПЕЦЯРБУРГ. Расейскіе газэты падаюць, што клюб паступовай партіі звярнуўся да соцыялістычнай парціі запрашаючы выступаць разам супроць ураду. Ратунак для расейскай дзержавы партія бачыць толькі у скорай згодзе.

Карабель затапіўся.

ХРЫСТЫАНІЯ. У часе учэрашняй буры затапіўся, на Мурманскім берэзі, вялікі расейскі транспортны карабель, які стаяў на якары у Кольскай губе. Шкоды даходзяць 10,000,000 рублёў.

З украінскаго жыцьця.

Часопісь. Як падае «Вільнэ Слово» са студня месяца 1917 году у Маскве стала выходзіць украінская часопісь «Шлях». У выдаваньні прыймаюць учасьце выдатнейшые сілы Украіны.

Тэатр. У Кіеві ужо залажыўся трэйці украінскі тэатр, у скад яго уходзяць найлепшые тэатральные украінскіе сілы.

Календар. У Пецярбурзі паявіўся нідаўна украінскі «Календар на рок звычайны 1917», выданый пецярбурскім добрачынным таварыствам. Склад календароу у Пецярбурзі у украінскім базары.

Нездароўе мітрапаліта Шэптыцкаго. «Dziennik Kijowski» надрукаваў тэлеграму пецярбурскаго корэспондэнційнаго бюро, што у цэркоўных кругах разбіраецца цяпер пытаньне аб тым, каб уніяцкаго мітрапаліта графа Шэптыцкаго перэслаць у адно з украінскіх мест, бо вельмі загрожэно здароўе мітрапаліта.

Спын фабрык і безрабоцьце.

ШТОКГОЛЬМ. 9 вялікіх прадзільных фабрыках Масквы і ваколіц яе, спынілі работы. Іншые прадзільные фабрыкі, якіе не працуюць для ураду, апавесьцілі сваім работнікам, што 3 (16) марца так сама спыняць работы. У маскоўскім прамысловым раёне цяпер налічаюць 38,000 безработных; палавіна гэтаго ліку у Маскве. Распачацьце работ пасьля Вялікадня можлівае толькі тады, калі фабрыкі дастануць апал.

Арэшты.

МАСКВА. «Утро Россіі» паведамляе с Фінляндзіі, што сьледацель Машкевіч і пракурор Бровоў, паднялі працэс супроць некаторых палітычных арганізацій, вінавацячы іх у дзержаўнай здрадзе. Арэштавана больш 100 фінляндцоў.

Насьледнік Распутіна.

ШТОКГОЛЬМ. Пры царскім дварэ, па сьмерці Распутіна, паявіўся новы старэц, селянін Коляба, с калужскай губэрні. Ен называецца Міця і здабыў сабе у салёнах адразу славу. Ім вельмі цікавяцца. Ен кульгавы, заіклівы і вельмі брудны. Да 30 году ён жыў як селянін, слыў за гультая і п'яніцу, пасьля ён зрабіўся «страннікам» і «прапеведнікам». У часе дыктатуры Столыпіна ён прыбыў у Пецярбург, але не надоўга, — скора счэз адтуль. Цяпер ён ізноў арудуе у расейскай сталіцы.

З усяго сьвету.

Ірляндзкае пытаньне.

ЛОНДОН. У ніжнюю палату ірляндзкіе націоналісты падалі вымогу, каб безадкладна было заведзено самаупраўленьне у Ірляндзіі, бо толькі тады саюзьнікі будуць магчы гаварыць, што яны стаяць за правы малых народаў. Лойд-Джордж даў уклончывы атказ, пасьля чаго нацыоналісты са сваім верхаводам Рэдмандам пакінулі салю заседаньнёў.

ЛОНДОН. Ірляндзкая парція публікуе рэзолюцію, у каторай выказывлецца жаданьне вясьці змаганьне супроць ураду усімі спосабамі. „Times" пішэ з гэтай прычыны, што значэ ірляндзкая партія суздром пераходзіць у апазыцію. Іншые газэты прызнаюць пастаноўку ірляндзкаго пытаньня сур'ёзным. Духавенство стаіць на старане крайніх ірляндзкіх націоналістоў і рэволюціёнэроў—сыннфэінэроў. За апошніе два тыдні, у Дубліне і Лімэрыку, арэштавана 180 людзей.

ЛОНДОН. Цэнтр новаго ірляндзкаго рэволюцыйнаго руху, гэто место Корк. Павадыры рэволюцыйнаго руху арэштаваны і вывезены у Англію, дзе яны будуць аддадзены пад ваенны суд. Рэволюцыонеры публікуюць адозвы заклікаючы да паўстаньня, дзеля вызваленьня Ірляндіі. Між арэштаванымі знаходзяцца прыяцелі, мучэніка за волю Ірлядзіі, Казаманта.

Ірляндзкая нацыональная парція у ніжняй палаці, як чуваць, маніцца перашкодзіць працы парлямэнту і гэтак змусіць распусьціць яго.

За згоду.

ЛЮГАНО. У італьянскім парлямэнце, соцыаліст Касаліні выступіў энэргічна на карысць згоды, прычом соцыалісты падтрымалі яго воклясками.

Работнікі жадаюць перэгавороў аб згодзе.

КОПЭНГАГА. Англіцкая работніцкая парція гатова разваліцца на дзьве палавіны, з якіх адна стаіць за вайну, а другая вымагае распачацьця перэгавороў аб згодзе. Гэтая апошня палавіна знаходзіцца пад кірункам Сноўдэна і Макдональда. Вялікае сабраньне, работніцкіх сувязей соцыалістычных організацій, пры учасьніцтве жаночых работніцкіх сувязей, назначэно на 20-е марца. Глаўным пунктам, будзе пытаньне аб праве жанкам галасаваць. Левае крыло работніцкай партіі вымагае гэткай перамены у выборчым праве, якая дасць выборчае права 6 мільёнам кабет.

Аб бэльгійскаэ узбярэжжэ.

РОТТЭРДАМ. Англійцы ўсё ешчэ не пакінулі надзеі высесьці на бельгійскім берэгу.

Як паведамляюць с пэўных крыніц; між Англіей і Франціей ёсць умова, паводле якой на выпадак перамогі над сярэднеэўропэйскімі дзержавамі, Англія па згодлівай умове затрымае часць бэльгійскаго узбярэжжа у ваколіцах Блянкэнбэргэ, Гэйст і Кнокэ.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

9.III. Заходні тэатр:

У Шампаніі ізноў ямчэйшая артылерыйская дзеяцельнасць. На захад ад Вытшэт нашы патрулі уварваліся у англіцкіе пазыціі і вярнуліся назад с 37 палоннымі 2 кулямётамі і 1 мінамётам. У аколіцах Соммы нашы патрулі ўзялі 15 англійцоў. У Шампаніі французы памыкаліся адабраць назад пазыціі, якіе мы узялі 15 лютаго. Пасьля барабаннаго агня яны уварваліся у паадзінокіе акопы, але контр-аттакай былі выкінуты.

У лесі, пры Авокур, нашы патрулі ўзялі 6 палонных і 2 кулямёты.

Усходні тэатр:

Фронт эрц-гэрцога Іозэфа: Паміж далінамі Тротуса і Уж нашы войскі ўзялі штурмам узгокі Мад'ярос с 4-мя афіцэрамі 600 чэлавекамі, некалькімі кулямётамі і мінамётамі.

На іншых фронтах усходняго тэатру, без перамены.

У лютым мы страцілі 24 самалёты; ворагі страцілі 91 самалёт с каторых, 37 у нашых руках.

10.III. Заходні тэатр:

Французы эттакавалі нашы акопы пры Лёкур і на палудзень ад Крапомініль, але былі адкінуты і страцілі 12 палонных. На ўсход ад Рэнс, нашы патрулі ўзялі 14 палонных. У заходнай Шампаніі, абапол рэкі Пронь, штурмавалі расейцы пад французскай камандай. Контратакай яны былі адкінуты. На палудзень ад Рыпон, у бітвах мы ўзялі 55 палонных.

На заходным берэзі Маас, у лесі Шэпі, адбіто французскае наступленьне. На ўсход ад Маас, нашы кампаніі уварваліся у лес Коорер і вярнуліся с 6 афіцэрамі, 200 людзьмі і 2 кулямётамі. Пры Флерэй, між Маас і Мозэль, узята 15 палонных.

Нашы лятуны збілі 6 воражых самалётоў і два балёны. Паручнік Рыхтгофэн атрымаў у паветравых бітвах сваю 25-ю перамогу.

Усходні тэатр.

Без асаблівых бітв.

Пры ўзяцьці штурмам Мадзьярос лік палонных павысіўся да 13 афіцэроў 991 чэлавека, а здобыч — да 17 кулямётаў і 5 мінамётаў.

Македонскі фронт: Нічога новаго.

11.III. Заходні тэатр.

Перад нашым новым фронтам на Анкр, жывая артылерыйская бітва. Пры Ірль пяхотные схваткі, пасьля якіх наш ар'ергард, згодна прыказу, адыйшоў назад, на глаўные пазыціі. Між Авр і Оаз, пасьля яраго агня, французскіе наступленьня былі адбіты.

У Шампаніі французы распачалі на нова свае аттакі, супроць нашых пазыцій, на палуднёвым склоне высаты 185 і абапол Шампань—Фэ. Не глядзя на вялікіе сілы і вялікую трату набоёў, яны былі адбіты.

Усходні тэатр:

На некаторых адрэзках час ад часу ўспыхаюць бітвы.

Македонскі фронт: Палажэньне без перамен.

Аустрыяцкіе апавешчэньня.

ВЕНА 8.III. **Усходні тэатр:** (гл. нямецк. апав.).

Італьянскі тэатр: Малая баевая праца. Нашы патрулі узялі, на захад ад Констан'ёлі, 15 палонных.

ВЕНА. 9.III.. **Усходні тэатр:** (гл. ням. апав.).

Італьянскі тэатр: Без перамен.

ВЕНА. 10.III. **Усходні тэатр:** (гл. нямецк. апавешч.).

Італьянскі тэатр: Работа артылеры і лятуноў была жывейшая. Пры Герц наша артылерыя разбіла італьянскі самалёт. На Ціма ді Боцэга, нашы патрулі узялі аднаго афіцэра і 30 чэлавек у палон.

Палудзенна - усходні (албанскі) тэатр: На палудне-усход ад Бэрат—сутычкі. Наагул-жэ без перамен.

ВЕНА, 11.III. **Усходні тэатр:** гл. нямецк. апавешч.

Італьянскі тэатр: Жывая праца лётчыкоў на узбярэжным фронці. Італьянцы абкідалі бомбамі Трыест, Муджыя, Щоля і Пірвано.

Падводная вайна.

БЭРЛІН. Двое італьянскіх салдатоў, уратаваных намі с патопленаго італьянскаго, транспортнаго карабля «Minas» выказалі, што на тым караблі знаходзіліся 1 генерал, 3 палкоўнікі, 2 маёры, і 1000 салдатоў, якіе, пры сільнай тады колыбі на моры, усе затапіліся.

ПАРЫЖ. Французскі контр міноносец «Kassini», у ночы на 28 лютаго, затоплены, торпэдай. Комэндант, 6 афіцэроў і 100 чэлавек затоплены; 2 афіцэры і 32 чэлавекі уратаваны.

БЭРЛІН. 10.III. У апошніе часы падводные лодкі ізноў затапілі караблёў і парусьнікоў паёмнасьцю на 42.177 тонн і арэштавалі карабель с 1.000 тоннамі салітры. Карабель гэны прыведзен у адну з нямецкіх заток.

ЛОНДОН. Ніжняя Палата. Карзон сказаў у сваей прамове аб падводнай вайне: „Падводная вайна вельмі псуе падвоз. Задачы англіцкаго флоту цяжкіе і палажэньне сур'ёзнае. Спосабоў змагацца з нямецкай барбарскай падводнай вайной ешчэ не знайшлі і патрэбно учасьце ўсей стараны, каб змагацца с труднасьцямі цяперашняго момэнту“.

Нямецка-Амэрыканскі конфлікт.

НЬЮ-ІОРК. Тафт, Рузвэльт і некаторые іншые амэрыканскіе палітыкі, даводзяць, што нямецкая падводная вайна дае право паступаць з ей, як з марскім разбойніцтвам.

ВАШЫНГТОН. Сэнат галасаваньнем прыняў праект закону, па катораму перэпіраньнеся спыняецца на вымогі двох-трэціх галасоў.

АМСТТЭРДАМ. Паміж Нямеччынай і Мэксыкам істнее бяздротны тэлеграф. Мэксыканская станція бяздротнаго тэлеграфу належыць да амэрыканскаго ураду. У злучэнных Штатах з гэтай прычыны пануе непакой. Поводле чутак, паміж Мэксыкам і Японіей вядуцца перэгаворы, а ў Мэксыку расьце антыамэрыканскі рух.

ВАШЫНГТОН С прычыны уаружэньня гарматамі амэрыканскіх караблёў, Брайн апублікаваў пратэст, дзеля таго, што ён дабачае у гэтым паманку Вільсона, стварыць вашто-б нестало прычыну да вайны з Нямеччынай.

Каля вайны.

БЭРЛІН. На заходнім фронце ад 1 марца да 8-го, ўзяты у няволю 333 англійцы і 730 французоў, здобыч складаецца з 33 кулямётоў і 25 скорастрэльных гармат.

БЭРЛІН. У апошнюю пятніцу ворагі страцілі 12 самалётоў. Мы ўзялі ў няволю трох англіцкіх афіцэроў лётчыкоў. Нашы страты у гэты дзень, 1 самалёт.

БЭРЛІН. Новы аўстрыяцкі начальнік генеральнаго штабу Арц, прыбыў у нямецкую глаўную кватэру дзеля абмяркаваньня будучых опэрацій.

КОНСТАНТЫНОПАЛЬ. У Пэрсіі мы ачысьцілі места Гамадан, бяз бітвы. Расейцы не дабачылі у тойчас нашаго адступленьня, а толькі праз нейкі час.

ЖЭНЭВА. У Франціі паявілася маладая дзяўчына якая хочэ, падобна Орлеанскай дзеві, вызволіць Францію ад ворагоў. Гэто 20 летняя селянка, Кляра Пэршо. Яна апаведае, што ей явілася сьв. Дзева і яна чула голас з неба, які заклікаў яе да збаўленьня бацькоўшчыны. Духавенство атправіло дзяўчыну у Парыж, дзе яна знаходзіцца пад наглядам кардынала і архібіскупа парыжскаго.

Спісак беларускіх кніжак.

Ведаючы цану кнігі, найлепей прыслаць грошы наперад — гэтак таней каштуе перасылка.
(Кніжкі азначэные *біс* — выйшлі і лацінскімі і «рускімі» літэрамі.

I. Навуковые даступные для усіх.

		Цэна руб.	кап.
біс	Ян Баршчэўскі, першы беларускі пісменнік. Біографічны нарыс Р. Зэмкевіча	—	20
	Praktyčnye rady ab harodnictwie	—	7
	Гутаркі аб небі і зямлі з рысункамі	—	15
біс	Цукер, В. Тройцы	—	3
біс	Гутаркі аб гаспадарцы	—	3
біс	Як ратаваць уздутую жывёлу	—	3
біс	Як бараніцца ад халеры	—	1
біс	Як рабіць добрые рамовые вульлі	—	5
біс	Зямельная справа у Новай Зэляндіі	—	3
біс	Кароткая гісторыя Беларусі—Власта	—	60
	Bł. Andrej Boboła mučynik	—	5
	Pčalina—žywiołka małaja a karyści daje mnoha	—	30
	Як багацеюць чэскіе селяне	—	10
	Як выбіраць дэпутатоў у Гас. Думу	—	3
	На дарозе да новаго жыцьця. А. Новіны	—	20
	Alkahol	—	2
	Rady dla matak	—	3
	Św. Jozafat Kuncewič	—	3
	Našto biełarusam gazety	—	3
	Колькі слоў аб дзявочай о працы на Беларусі	—	10

II. Повесьці і апаведаньня прозай.

		руб.	кап.
біс	Гэдалі, Э. Ожэшко	—	6
біс	Казка аб вадзе	—	3
	Архіп і Лявонка,—М. Горкаго	—	8
	У дому лепей.—Новіча	—	4
	„Маладая Беларусь“. Сэрыя I-я сшытак 1-шы	1	—
	„Маладая Беларусь“ „ „ сшыт. II-гі	1	—
біс	Зборнік «Нашай Нівы» № 1	—	15
біс	Зборнік «Нашай Нівы» № 2	—	20
	Амэрыканец—А. Новіча	—	10
	Бярозка і др.—Ядвігіна Ш.	—	5
	Беларускіе казкі	—	5
	Хілібэртава пакута, Амфітэатрова	—	5
	Апаведаньня—Тараса Гушчы	—	10
	Abrazki — Zmitraka Biaduli	—	15
	„Маладая Беларусь“. Сэр. 1-шая. Сшытак 3	1	—
	Колядная пісанка 1913 г.	—	10
	Нёмнаў дар—Тараса Гушчы	—	6
	Тоўстае палена — Тараса Гушчы	—	5
	Апаведаньня — Галубка	—	6
	Праклёнышы — Л. Гвозда	—	6
	Аб чым шэпацелі лісьця	—	6
	Стражнік.—Сцёпк Бірыло	—	10
	Васількі. Зборнік апаведаньнеў Ядвігіна Ш.	—	30
	Родные зьявы. Зборнік апаведаньнеў. Т. Гушчы	—	60
	Ня ўсе-ж разам ягомосьц!—Апаведаньне Лесіка	—	5
	Сыгнал. Апаведаньне Гаршына	—	5
	Як м бяздольны. Петры Беларуса	—	10
	Рунь. Зборнік апаведаньнеў Максіма Гарацкаго	—	40
	Вялікодня пісанка. Зборнік	—	30

III. Вершы.

		руб.	кап.
	Вязанка, Я. Лучыны	—	4
біс	Тарас на Парнасе	—	5
	Дзед Завала, Ядвігіна Ш.	—	5
	Адвечная песьня, абраз у XII зьявах Я. Купалы	—	20
	Песьні жальбы, Якуба Коласа	—	30
	Huślar, zbornik wierszoŭ J. Kupały	—	50
	Кацярына. Т. Шэвчэнка	—	10
	Жалейка. Зборнік вершоў, Я. Купалы	—	50
	Pan Tadeusz, A. Mickiewiča, perekł. Marcinkiewiča	—	25
	Hapon, apowieść Marcinkiewiča	—	15
	Wečarnicy, apowieści Marcinkiewiča	—	15
	Ščeroŭskije dažynki, Kupała. Marcinkewiča	—	20
	Dudka biełaruskaja, M. Buračka.	—	15
	Batrak. Jak Jurka zabahaceŭ.—Jakuba Kołasa	—	10
	Pieśni — Ciszki Hartnaho	—	15
	Сон на кургане - Янкі Купалы	—	50
	Čyžyk Biełaruski, Hałasza Leŭčyka	—	30
	Шляхам жыцьця—Я. Купалы, с партрэтам аўтора	1	25
	Вянок, зборнік вершоў М. Багдановіча	—	50
	Apawiedańnia i lehiendy wieršam	—	25
	Kantyčka. Bez aprawy 10 k., u aprawe	—	15
	Прапаў чэлавек і др. Якуба Коласа	—	6
	Z rodnaho zahonu—A. Zaziuli	—	5
	Курганная кветка. Зборнік паэзій К. Буйло	—	25

IV. Беларускіе тэатральны творы.

		руб.	кап.
	Хам. Абраз у 4 х дзеях, Э. Ожэшко	—	70
	Сватаньне. Жарцік у 1-й дзеі, Чэхова	—	25
	Мядзьведзь. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова	—	30
	Міхалка. Камэдыя у 1 дзеі	—	35
	Па рэвізіі. Абраз у 1 дзеі, Кропіўніцкаго	—	35
	Пашыліся ў дурні. Жарт Кропіўніцкаго у 3-х дзеях	—	60
	Як яны жаніліся. Жарт у 1 дзеі, А Володськаго	—	30
	«Паўлінка», камэдыя у 2 дзеях, Я. Купалы	—	75
	Снатворны мак. Сцэна для дзіцячых тэатроў	—	10
	Betlejka	—	5

V. Беларускіе музыкальные творы.

		руб.	кап.
	Беларускі песеньнік з нотамі	—	15
	Biełaruskie peśni z notami I čaść. Sabraŭ A. Hrynewič	—	30
	Biełaruskie peśni z notami II čaść. Sabraŭ A. Hrynewič i A. Ziaziula	—	25
	Беларускіе песьні разложэные на 4 голасы; адна песьня у 4 галасох 10 к., кожны голас	—	3
	Чамуж мне ня пець. Ой ляцелі гусі. Дый кудыж ты. Ой пайду я лугам. Ды ўжо сонейка.		
біс	А хто там ідзе? Я. Купалы, муз. Рогоўскаго	—	10

VI. Гадавікі.

Наша Ніва 1906 году	1 р. — к.	Наша Ніва 1910 году	3 р. — к.
„ „ 1907 „	15 р. — к.	„ „ 1911 „	3 р. — к.
„ „ 1908 „	5 р. — к.	„ „ 1912 „	5 р. — к.
„ „ 1909 „	3 р. — к.	„ „ 1913 „	2 р. 50 к.

Календары 1910, 1911, 1912, 1913, 1914 г. па 15 к., 1915 г. па 20 кап., 1916 г. па 15 кап., 1917 г. па 20 кап.

Вільня, Завальная 7. Беларуская Кнігарня.

Прысылаючы грошы почтай трэба адрэсаваць так: **Wilnia, Wallstrasse 7, Weisruthenische Buchhandlung, W. Lastowski.**

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтво «Гоман». Редактар В. Ластоўскі.